

KỶ NIỆM 70 NĂM NGÀY THẦY THUỐC VIỆT NAM (27/2/1955 - 27/2/2025)

Bác sĩ pháp y và ước mơ được “chuyên tâm phụng sự công lý”

Hiện nay, theo thống kê của Bộ Y tế, toàn ngành Y tế cả nước thiếu khoảng vài nghìn bác sĩ, không chỉ thiếu ở những vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo mà ngay cả các tỉnh đồng bằng có điều kiện kinh tế phát triển gần các thành phố lớn cũng thiếu. Riêng đối với lĩnh vực pháp y thì sự khan hiếm bác sĩ pháp y càng trở lên khó khăn gấp bội.

Chịu nhiều thiệt thòi vì đặc thù nghề nghiệp

Trên thế giới cũng như ở Việt Nam, nghề bác sĩ pháp y luôn là nghề chịu nhiều thiệt thòi có nguyên nhân xuất phát từ đặc thù nghề nghiệp rất đặc biệt.

Giới pháp y thế giới không xa lạ với cái tên bác sĩ pháp y người Anh Richard Shepherd vì ông đã tham gia nhiều vụ án gây chấn động trong 30 năm làm nghề. Nhưng mấy ai biết rằng, để có sự nghiệp như vậy ông đã phải trả “giá đắt” khi hôn nhân của ông rạn nứt rồi kết thúc vào năm 2007 - 20 năm sau khi ông theo nghề. Không chỉ vậy, Richard bị chẩn đoán rối loạn stress sau sang chấn, trong đầu thỉnh thoảng lớn vồn ý nghĩ tự sát, nguyên nhân do sự căng thẳng tích lũy trong 30 năm đương đầu với bạo lực và thể giới của người chết, cũng như do tổn thương tinh thần bị dồn nén khi giải phẫu hàng chục nghìn thi thể. “Ban đầu tôi không nhận ra vì tự cho rằng mình đủ khả năng làm việc mà không bị ảnh hưởng. Nhưng căn bệnh như con cá nhỏ gặm nhấm khiến tôi không để ý tới từng miếng cắn bé tí. Chỉ khi nhìn lại, tôi mới nhận ra mình thật sự đã bị công việc tác động”, theo Richard Shepherd. Nhờ chữa trị kịp thời, tuân thủ phương pháp điều trị và tình yêu với công việc, bác sĩ pháp y Richard Shepherd đã có thể khôi phục đam mê nghề và bắt chập những gì từng trải qua, ông vẫn yêu nghề, đồng thời khuyến khích người khác theo đuổi công việc vất vả nhưng vô cùng quan trọng để thượng tôn pháp luật này.

Ở Việt Nam, trong nhiều năm theo dõi ngành pháp y từ góc độ truyền thông, phóng viên đã ghi lại được nhiều tâm sự của các bác sĩ pháp y nhiều thế hệ. “Chưa có thống kê nào, song sau 20 năm trong nghề tôi thấy nhiều bác sĩ pháp y long đong trong hôn nhân vì nguyên nhân nghề nghiệp. Lương thấp, phụ cấp ít đã đành

● Giám định ADN trên tang vật vụ án tại Trung tâm Pháp y Hà Nội. (Ảnh trong bài: PV)

Nhân kỷ niệm 70 năm Ngày Thầy thuốc Việt Nam, ngày 24/2/2025, Trung tâm Pháp y Hà Nội đã nhận Bằng khen của Sở Y tế TP Hà Nội vì đã có thành tích đạt giải trong Cuộc thi Poster Hội nghị khoa học kỷ niệm 70 năm Ngày Thầy thuốc Việt Nam.

một nhẽ. Song những ám ảnh tâm lý mới là gánh nặng. Nhiều lần phải khám nghiệm cho những tử thi bị chết cháy hoặc trôi sông đã thối rữa, tử khí thấm vào người, tắm 2 - 3 lần rồi vẫn thấy ám mùi tử khí. Và cũng từ đó, những người giám định không dám ăn những món ăn gợi nhớ đến hình ảnh ấy. Nhiều bác sĩ sau khi khám nghiệm cho một trường hợp bị hiếp dâm, về nhà 3 - 4 tháng chỉ có thể nằm cạnh vợ như... một người bạn. Ngoài áp lực tâm lý, bác sĩ pháp y còn mang gánh nặng của trách nhiệm công lý. Nhưng, nếu ai cũng sợ khó, sợ khổ thì gian khổ sẽ dành phần ai?”, theo TS. Vũ Dương, nguyên Viện trưởng Viện Pháp y quốc gia.

Vốn là một bác sĩ quân y, giám định viên, bác sĩ pháp y Phạm Xuân Toàn, nguyên quyền Viện trưởng Viện Pháp y quốc gia, được phân công về làm việc tại Trung tâm Pháp y tỉnh Hà Nam từ khi nghề này còn mới mẻ ít người biết tới. Sau nhiều năm gắn bó với Trung tâm Pháp y tỉnh Hà Nam rồi tiếp đó là Viện Pháp y quốc gia, ông Phạm Xuân Toàn không nhớ nổi mình đã thực hiện bao nhiêu vụ giám định, bao nhiêu lần làm sáng tỏ công lý, minh oan cho những người vô tội. Ai cũng biết nghề giám định viên pháp y là một nghề nguy hiểm luôn tiềm ẩn phức tạp rủi ro nếu không có bản lĩnh vững vàng sẽ dễ bị dao động, nhụt chí. Nhưng ít ai đã rõ để chọn nghề các giám định viên phải vượt qua những gì. Để đi trọn với nghề, giám định viên Phạm Xuân Toàn cũng đã phải trải qua không ít “cửa ải” như nỗi sợ hãi của bản thân, áp lực nghề nghiệp, sự phản đối của người thân... “Ngày xưa tôi đi lấy vợ cũng vất vả lắm. Nghe nói mình làm nghề pháp y, đăng

ngoại nhất mực phản đối vì sợ. Cũng phải thuyết phục mãi mới được đấy. Quan trọng làm mình đã vượt qua những rào cản tâm lý để hoàn thành nhiệm vụ” - bác sĩ Toàn chia sẻ.

Ở thế hệ trẻ, bác sĩ Đào Công Giang công tác tại Khoa Giám định tổng hợp, Trung tâm Pháp y Hà Nội cho biết, khi quyết định đi theo ngành pháp y thì: “Bố tôi ủng hộ vì ông cũng là giám định viên pháp y, nhưng mẹ thì kiên quyết phản đối vì bà quá hiểu công việc pháp y vất vả như thế nào, ảnh hưởng đến gia đình ra sao. Theo nghề, tôi càng hiểu vì sao mẹ mình lại phản đối, bởi đã có những lúc bận theo cơ quan điều tra làm việc tôi đành để vợ một mình giải quyết công việc gia đình”. Cả bác sĩ Nguyễn Văn Tú và bác sĩ Nguyễn Thị Ánh tuy tuổi đời còn rất trẻ nhưng công tác tại Trung tâm Pháp y Hà Nội đồng nghĩa với việc họ xác định “không bao giờ nghĩ đến chuyện bỏ nghề, dù rất ngại ngại chuyện có người yêu, vì sợ không tìm được người cảm thông với công việc mình đang làm”....

Nhân lực luôn là vấn đề nổi cộm

Vài nét chấm phá về tâm sự

● Các bác sĩ, giám định viên của Trung tâm Pháp y Hà Nội đều mong muốn sẽ được tạo điều kiện tốt nhất để hoạt động nghề nghiệp, phụng sự công lý.

của các bác sĩ pháp y nhiều thế hệ như vậy để thấy nhân lực luôn là vấn đề nổi cộm của ngành pháp y. Tại Hội nghị tổng kết công tác giám định pháp y năm 2024 và triển khai kế hoạch hoạt động năm 2025 diễn ra ngày 16/1/2025, báo cáo của 3 đơn vị pháp y bao gồm Viện Pháp y quốc gia, Viện Pháp y quân đội, Trung tâm 1 Viện Khoa học hình sự, Bộ Công an cho thấy rất nhiều băn khoăn về nguồn nhân lực.

Theo ông Nguyễn Đức Nhựt - Viện trưởng Viện Pháp y quốc gia, việc tuyển dụng cán bộ, nhất là bác sĩ cho giám định pháp y là vô cùng khó khăn. Do thiếu nguồn bác sĩ nên nhiều nơi Sở Y tế không thể bố trí được cán bộ cho Trung tâm Pháp y. Công tác đào tạo cán bộ chuyên ngành pháp y cũng chưa được quan tâm đúng mức. Nhiều học viên hoàn thành khóa đào tạo sau đó trở về đơn vị làm việc rồi xin chuyển công tác sang lĩnh vực khác...

Là đơn vị chuyên trách về hoạt động giám định pháp y trên địa bàn Hà Nội, trao đổi với phóng viên, bà Nguyễn Thị Ngọc Yến - Giám đốc Trung tâm Pháp y Hà Nội cho biết, chuyên ngành bác sĩ pháp y ở Việt Nam chưa được đào tạo bài bản (tại các trường đại học y có chuyên khoa pháp y thì số tiết học cũng chỉ trong thời gian 1 - 3 tháng, học liệu rất ít), công tác đào tạo ở nước ngoài cũng hết sức hạn chế. Các giám định viên chủ yếu trưởng thành từ môi trường thực tế và đào tạo từ thế hệ giám định viên trước cho thế hệ sau.

Theo bà Yến, cả nước hiện nay số bác sĩ pháp y chỉ dừng ở con số hàng trăm và với một nước đang phát triển như nước ta, dân số trên 100 triệu dân là quá thiếu. Dù rằng, các điều kiện để phát triển đội ngũ này mặc dù trong vài năm gần đây đã được quan tâm phát triển như Luật Giám định số 12/2013 ra đời giúp cho hệ thống các Trung tâm pháp y các tỉnh/thành được thành lập cùng với hệ thống pháp y hiện có của Bộ Công an, Bộ Quốc phòng đã giúp làm tăng đội ngũ giám định viên pháp y, tăng chất lượng các bản kết luận giám định pháp y, tăng tính minh bạch, nhưng vẫn chưa thể tạo động lực để thu hút nhân lực nhất là có chuyên môn cao có nguyện vọng muốn trở thành giám định viên pháp y.

Có một vấn đề nữa mà rất nhiều bác sĩ pháp y trần trụi đó là một bác sĩ pháp y rất khó khăn trong việc học thêm các chuyên khoa sau đại học. “Do điều kiện trong Luật Khám, chữa bệnh yêu cầu phải có chứng chỉ hành nghề mới được học sau đại học, mà bác sĩ pháp y không đủ điều kiện thực hành lâm sàng chuyên khoa để cấp chứng chỉ, hiện Bộ Y tế chưa có văn bản pháp luật tháo gỡ khó khăn này”, bà Yến cho biết.

Cùng quan điểm, Trung tá Đặng Trần Dũng - Phó Giám đốc Trung tâm 1 Viện Khoa học hình sự, Bộ Công an cho biết, hiện nay các cán bộ làm công tác pháp y có nguyện vọng được đào tạo sau đại học một số chuyên ngành để phục vụ công tác đang gặp khó do quy định phải có chứng chỉ hành nghề. Tuy nhiên, tại các tổ chức pháp y lại không được cấp chứng chỉ hành nghề do không phải là cơ sở điều trị.

Cũng cần nói thêm rằng, khác với các đồng nghiệp bác sĩ, bác sĩ pháp y hầu hết không thể làm thêm trong hệ thống các phòng khám, bệnh viện tư nhân, cũng không được mở các trung tâm giám định tư nhân. Do đó, thu nhập của bác sĩ pháp y hạn chế rất nhiều so với các bác sĩ làm việc tại cơ sở khám, chữa bệnh. Trong khi áp lực công việc lại rất lớn, ví dụ như họ phải chịu trách nhiệm về tính pháp lý rất cao, giám định sai phải đền bù và bồi thường rất lớn, thường xuyên phải đối diện với đơn thư, khiếu kiện, thường xuyên phải tham gia chất vấn tại tòa án các cấp, mức độ chịu đựng cũng rất cao vì làm việc tại các hiện trường vụ án, mổ tử thi, các xác thối rữa, làm việc trong môi trường hóa chất độc hại như hóa chất ngâm mẫu, xử lý mẫu thối... Đó là chưa kể đến sự kỳ thị của xã hội khi biết một cá nhân làm nghề này.

Đây là những yếu tố cơ bản dẫn đến việc thu hút nhân lực làm trong lĩnh vực pháp y thật sự rất khó khăn ngay cả trong tình hình hiện nay dù đã được Nhà nước quan tâm hơn. Cũng như đại diện các đơn vị giám định pháp y Viện Pháp y quốc gia, Viện Pháp y quân đội, Trung tâm 1 Viện Khoa học hình sự, Bộ Công an, bà Nguyễn Thị Ngọc Yến bày tỏ mong muốn tới đây, vấn đề nhân lực sẽ tiếp tục được quan tâm bằng việc Bộ Y tế và các Bộ, ngành liên quan đẩy nhanh việc nghiên cứu xây dựng chính sách tăng cường đào tạo nhân lực chuyên ngành pháp y.

“Mong rằng trong tương lai khi đất nước vươn mình trong kỷ nguyên mới, phát triển giàu mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh thì tâm nguyện của các “bác sĩ của pháp luật” cũng sẽ được quan tâm hơn nữa để họ có thể chuyên tâm phụng sự công lý”, bà Nguyễn Thị Ngọc Yến nhấn mạnh.

XUÂN HOA - TUẤN ANH